

A mostani demokratikus fordulat elsősorban a hibák jóvátétele akar lenni. **Rehabilitáció**, olvassuk a bűvös szót. Mi és mennyi vonatkozik ebből a magyarokra?

Félek, hogy semmi, mert e rehabilitáció előfeltételei felette kényesek. Itt nem egyes emberek egzisztenciális kártérítéséről van szó, itt egy népcsoport vár erkölcsi elégtételt, emberségi jóvátételt: igazságot. Mondvacsinált bűnök alóli felmentésről van itt szó, egy tévedés és tévesztés bevallásáról. És ki vallaná ma ezt?

A 45–47-es jogfosztottságra és a reszlovakizációra nincs magyarázat és nincs mentesség, és így nincs feloldás sem, mert ennek előfeltétele a büntudatosítás. Tehát bevalani, hogy itt valami történelmi jóvátételenség történt a győzők részéről. Egy felelőtlen államkációt kéne megbélyegezni és így végeredményben büntudatot vállalni. Ez a katarzishoz oly mértékű követelné, melynek nyomát, lehetőségét sehol sem tudjuk felfedezni. **A jogfosztottság elítélése, a reszlovakizáció törvényes érvényesítése a bűn bevallását és a büntudat vállalását jelentené.**

A hatalom birtoka, e csábító kísértés vonzása szlovák–magyar vonatkozásban könnyebben realizálható ismétlési kényszerrel, **restaurációt**, mint rehabilitációt: ponttevő és megoldó jóvátételt, elégtételt.

Itt van viszonylatunk neuralgikus pontja. E rehabilitáció nélkül semmi lényeges, semmi pozitív változás nem állhat be a szlovák–magyar együttélésben. Gondoljuk el: egy egész népcsoport megbélyegzéséről, elítéléséről volt és van itt szó. Per és tanúk nélkül, a vádlott meghallgatásának mellőzésével – egyszerű hatalmi gesztussal sommásan törvényen kívül helyezték, vogelfreiá¹⁴⁴ avatták Szlovákia egész magyarságát. A rehabilitációnak ezt a fel nem oldott törvényenkívüliséget kéne hatálytalanítani és ezt csak egy módon lehet: **a teljes egyenjogúság legalizálásával.** Törvényesíteni a magyar kisebbség egyenjogúságát: e nélkül semmi sincsen, de ezzel – egy csapásra – minden megváltozhatna. A mi esetünkben a demokratikus változásnak csak így van értelme és – jövője.

[...] ¹⁴⁵

Új Szó, 1968. április 27. 5. p.; április 28. 5–6. p.

12

Prága, 1968. április 5. Csehszlovákia Kommunista Pártja akcióprogramjának a nemzetiségekre vonatkozó része.

A Csehszlovák Szocialista Köztársaságban élő valamennyi nemzetiség – magyarok, lengyelek, ukránok és németek – egységének, felzárkózottságának és nemzeti önálló létüknek megerősítése érdekében feltétlenül ki kell dolgozni az egyes nemzetiségek hely-

144 törvényen kívül helyezetté, védtelenné.

145 A kihagyott részben arról szól, hogy a szlovákiai magyarság sorsa lesz a csehszlovákiai demokrácia fokmérője.

zetét és jogait rendező státútumot, amely biztosítja nemzeti létük kiteljesülését és nemzeti sajátosságaik fejlődését.

A CSKP KB tudatában van, hogy a nemzetiségi problémák megoldásánál az elért kétségtelen sikerek ellenére komoly fogyatékoságok voltak és vannak. Szükségesnek tartjuk kiemelni, hogy programunk alapelvei teljes mértékben egyaránt vonatkoznak mind a két nemzetünkre,¹⁴⁶ mind pedig a többi nemzetiségre. Ennek érdekében le kell rögzíteni az alkotmányos és törvényes biztosítékait a teljes és tényleges politikai, gazdasági és kulturális egyenjogúságnak. A nemzetiségek érdekeit biztosítani kell az országos, kerületi, járási, városi és helyi államhatalmi és közigazgatási szervek felépítése szempontjából is. Szükséges, hogy a nemzetiségek létszámuk arányában képviselve legyenek politikai, gazdasági, kulturális és közéletünkben, a választott és végrehajtó szervezetekben. Biztosítani kell a nemzetiségek aktív részvételét a közéletben az egyenjogúság szellemében, és annak az elvnek a szellemében, hogy a nemzetiségeknek joguk van önállóan és öngazgatással dönteni az őket érintő ügyekben.

Új Szó, 1968. április 10. – melléklet, 12. p.

13

Pozsony, 1968. április 5. A Nő című hetilap szerkesztőségének állásfoglalása a nőszövetség magyar nemzetiségű tagságának önszerveződésével kapcsolatban.

A „NŐ” – a Csehszlovákiában élő magyar nemzetiségű lányok és asszonyok lapjának szerkesztősége egyetért a Csehszlovákiai Nőszövetség Szlovákiai Bizottságának állásfoglalásával.¹⁴⁷ Szükségesnek tartja azonban:

1. Hogy a nőszövetség szervezeteiben és szerveiben (a helyi, járási és központi bizottságokban, szakbizottságokban és elnökségben) a magyar nemzetiségű tagság számának megfelelően kapjanak helyet és működjenek a magyar nemzetiségű nőszövetségi tagok.

2. A Csehszlovák Nőszövetség Szlovákiai Bizottságán egy magyar ügyekkel foglalkozó, magyar nemzetiségű referenst nevezzenek ki.

3. A szervek keretén belül a magyar nemzetiségű nők alkossanak külön bizottságot, s ez a bizottság a szakemberekkel szorosan együttműködve – a referens irányításával – dolgozza ki:

4. A hazánkban élő magyar nemzetiségű nők politikai és kulturális felemelésének programját.

146 Értsd: a csehekre és szlovákokra.

147 A Csehszlovák Nőszövetség Szlovákiai Bizottsága elnökségének 1968. március 25-i állásfoglalása támogatásáról biztosította a megújítási folyamatot.